

Ma Siempre Yo La Ami
6 שירי לאדינו על אהבה נכזבת

על היצירה

1. רקע אישי:

עד גיל 30 בערך לא היתה לי שום היכרות של ממש עם המורשת התרבותית היהודית-ספרדית, מלבד אולי השירים הידועים ביותר שבוצעו ע"י יהורם גאון, בוסתן ספרדי וכד'. מסוף שנות השבעים ועד אמצע שנות השמונים עבדתי עם מחלקת הפולקלור של קול ישראל, בניהולו של יואל רקם. הקלטתי כמה עשרות עיבודים למה שמכונה "רומנסות ספרדיות" – שירי לאדינו מכל הסוגים, ע"פ רוב עיבודים לזמרת/ת בלווי הרכב כלי של 5 נגנים. במסגרת זו גם ניהלתי מוסיקלית את המופע "ירח בשמי גרנדה" שכלל ברובו שירי לאדינו שתורגמו, או נכתבה להם גרסה עברית על ידי רחל שפירא. הפניה של "הלל" לכתוב יצירה המבוססת על המורשת המוסיקלית הזאת היתה, על כן, בשבילי - הזדמנות משמחת לחזור לחומרים האלה שמאד אהבתי מאז ועד היום, ולמסורת התרבותית היחידה במינה הזאת. אני מודה להם מאד על כך.

2. על שירי הלאדינו.

ראשיתה של המסורת הזאת, כידוע – בספרד של סוף המאה ה-15. המשכה – כמסורת שעברה בע"פ במשך כ-450 שנה (עד התחלת התיעוד של השירים בערך באמצע המאה הקודמת), בעיקר בארצות שהיו תחת שלטון האימפריה העותמנית – טורקיה, ארצות הבלקן ומקומות באגן המזרחי של הים התיכון. לכן – הן מבחינת נושאי השירים והן מבחינת הסגנונות המוסיקליים – אפשר למצוא בהם הדים לבלדות אנדלוסיות מהמאה ה-15, לצד לחנים טורקיים או בלקניים, וגם השפעות רחוקות יותר. נושאי השירים רבים ומגוונים, אבל בולטים ביניהם שירי האהבה – שרבים מהם עוסקים באהבה שאינה ניתנת למימוש, (נושא שמן הסתם העסיק מאד אנשים רבים בחברה שבה "אהבה חופשית" היתה ע"פ רוב לא אפשרית).

3. על היצירה:

אחד הדברים הבולטים בתרבות הספרדית העממית, שְׁלִי – כמי שגדל בסביבה "אשכנזית" לקח זמן להבין, לכבד ולאהוב – הוא הפשטות וההתרחקות מתחכום יתר ומהתחכמות. (אפשר, אגב, למצוא לזה דוגמאות רבות במערכונים של הגשש). לכן – בראש וראשונה, ניסיתי לכתוב יצירה פשוטה, שתהיה לא קשה לביצוע, שתשמר את היופי הטבעי של השירים מבלי לנסות להתחכם, ותאפשר גם ביצוע של השירים כעומדים בפני עצמם. בנוסף – רציתי שיהיה קשר נושאי בין השירים – והבחירה הטבעית בשבילי

היתה כמה מאותם "שירי אהבה נכזבת", המצויים לרוב במסורת הזאת. לבקשת הנהלת "הלל" - נמנעתי מהשירים הידועים ביותר כגון אדיו קרידה, אוורה טו וכד', אבל עדיין יש ביצירה שירים מוכרים למדי. מבחינת הסגנון המוסיקלי – היה לי חשוב שיהיה ביצירה גיוון סגנוני שיהיה בו ייצוג גם למוסיקה האנדלוסית (יו מנאמורי במקרה זה) וגם ללחנים המאוחרים יותר.

לגבי הקושי לביצוע – השתדלתי, כאמור, לשמור על רמת קושי לא גבוהה מדי. להערכתי השיר היחידי שאולי יהיה בו קושי לחלק מהמקהלות הוא Yo M'enamori D'un Aire.

הפרטיטורה הזאת היא בלווי פסנתר (או א-קפלה בחלק מהשירים). בהמשך אכין פרטיטורה עם כלי הקשה, שחייבים להיות בביצוע בחג הלל – ואולי במקום הפסנתר - הרכב מלווה של חלילית או חליל, גיטרה קלאסית, קונטרבס וכלי הקשה.

מקווה שתהנו לשיר את היצירה, כפי שנהייתי לכתוב אותה..

4. הערה לגבי תעתיק המילים וההגיה:

בעקבות דעותיהם של מומחים גדולים ממני בתחום, בחרתי להשתמש בתעתיק הפונטי של הלאדינו – שהבנתי שהוא המקובל יותר היום. מטרתו לאפשר הגיה חד משמעית גם למי שלא מכיר את השפה. המילים נהגות בדיוק כפי שהן כתובות. העיצור ק נכתב תמיד k, העיצור ס נכתב תמיד s. עיצורים שאינם נהגים (כגון h בתחילת המילה) אינם נכתבים. האות j נהגית בד"כ כמו ז' (ולא כמו ח – כפי שהיא נהגית בספרדית מודרנית).

צבי שרף. מרץ 23.